

S *tudia*
H *istorica*
S *lovenica*

Studia Historica Slovenica

Časopis za humanistične in družboslovne študije
Humanities and Social Studies Review

letnik 19 (2019), št. 1

ZGODOVINSKO DRUŠTVO
DR. FRANCA KOVAČIČA
V MARIBORU

ZRI DR. FRANCA KOVAČIČA V MARIBORU

MARIBOR 2019

Izdajatelja / Published by

ZGODOVINSKO DRUŠTVO DR. FRANCA KOVAČIČA V MARIBORU/

HISTORICAL SOCIETY OF DR. FRANCO KOVAČIČ IN MARIBOR

<http://www.zgodovinsko-drustvo-kovacic.si>

ZRI DR. FRANCA KOVAČIČA V MARIBORU/

ZRI DR. FRANCO KOVAČIČ IN MARIBOR

Uredniški odbor / Editorial Board

dr. Ivo Banac (ZDA / USA), dr. Rajko Bratuž, dr. Neven Budak (Hrvaška / Croatia),
dr. Jožica Čeh Steger, dr. Darko Darovec, dr. Darko Friš, dr. Stane Granda, dr. Andrej Hozjan,
dr. Tomaž Kladnik, dr. Mateja Matjašič Friš, dr. Aleš Maver, dr. Jože Mlinarič, dr. Jurij Perovšek,
dr. Jože Pirjevec (Italija / Italy), dr. Dragan Potočnik, dr. Andrej Rahten, dr. Tone Ravnikar,
dr. Imre Szilágyi (Madžarska / Hungary), dr. Peter Štih, dr. Polonca Vidmar,
dr. Marija Wakounig (Avstrija / Austria)

Odgovorni urednik / Responsible Editor

dr. Darko Friš

Zgodovinsko društvo dr. Franca Kovačiča

Koroška cesta 160, SI-2000 Maribor, Slovenija

e-pošta / e-mail: darko.fris@um.si

Glavni urednik / Chief Editor

dr. Mateja Matjašič Friš

Članki so recenzirani. Za znanstveno vsebino prispevkov so odgovorni avtorji.

Ponatis člankov je mogoč samo z dovoljenjem uredništva in navedbo vira.

The articles have been reviewed. The authors are solely responsible for the content of their articles.

No part of this publication may be reproduced without the publisher's prior consent and a full mention of the source.

Žiro račun / *Bank Account:*

Nova KBM d.d.

SI 56041730001421147

Prevajanje / *Translation:*

David Hazemali, Uroš Turnšek

Lektoriranje / *Language-editing*

Ana Šela

Oblikovanje naslovnice / *Cover Design:*

Knjižni studio d.o.o.

Oblikovanje in računalniški prelom /

Design and Computer Typesetting:

Knjižni studio d.o.o.

Tisk / *Printed by:*

Itagraf d.o.o.

<http://shs.zgodovinsko-drustvo-kovacic.si>

Izvillečke prispevkov v tem časopisu objavljata '**Historical – Abstracts**' in '**America: History and Life**'.

Časopis je uvrščen v '**Ulrich's Periodicals Directory**', evropsko humanistično bazo **ERIH** in mednarodno bibliografsko bazo **Scopus (h, d)**.

*Abstracts of this review are included in '**Historical – Abstracts**' and '**America: History and Life**'.*

*This review is included in '**Ulrich's Periodicals Directory**', european humanistic database **ERIH** and international database **Scopus (h, d)**.*

Studia historica Slovenica, Časopis za humanistične in družboslovne študije, je vpisan v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko **487**. Izdajo časopisa sta omogočili Agencija za raziskovalno dejavnost RS in Mestna občina Maribor.
Co-financed by the Slovenian Research Agency and City of Maribor.

Studia
Historica
Slovenica

Kazalo / Contents

Članki in razprave / Papers and Essays

- ANDREJ HOZJAN: **Z**godnjenovoveško Prekmurje. V čast stoletnice združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom (2019) 11
Early Modern Prekmurje. In Honour of the Centenary of the Reunification of Prekmurje Slovenians with their Homeland (2019)
- NINA STEINBACHER in ANDREJ RAHTEN: **"V** boj za staro pravdo!" – ustanovitev in delovanje Samostojne kmetijske stranke do konca zasedanja konstituante 71
"In the Fight for Old Justice!" – Establishment and Activities of the Independent Agricultural Party until the End of the Constituent Assembly Period
- MATEJA ČOH KLADNIK: **S**odišče slovenske narodne časti na Ptuj 107
The Court of Slovenian National Honour in Ptuj
- JOŽICA ČEH STEGER: Ivan Potrč in Narte Velikonja na sončni in senčni strani revolucije 135
Ivan Potrč and Narte Velikonja on the Sunny and Shadowy Side of Revolution
- FRANCI LAZARINI: **F**rance Stele in raziskovanje slovenske arhitekture 153
France Stele as the Researcher of Slovenian Architecture
- ALEŠ MAVER, DARKO FRIŠ in GORAŽD BAJC: **M**ed begom pred sovjetsko preteklostjo in vračanjem vanjo. Stranke in volitve v Ukrajini in Belorusiji med leti 1989 in 2013 181
Between a Flight from the Soviet Past and a Return to It. The Party Landscape of Ukraine and Belarus between 1989 and 2013
- GORAŽD BAJC, JANEZ OSOJNIK in DARKO FRIŠ: **N**ekateri vidiki mednarodnega priznanja Slovenije s posebnim ozirom na ameriški pogled, junij 1991–april 1992 217
Some Aspects of Slovenia's International Recognition with Particular Reference to the American Perspective, June 1991–April 1992

S *tudia* **H** *istorica* **S** *lovenica*

MIRAN LAVRIČ: **Mladi in religija v severovzhodni Sloveniji**
po letu 2000. Sekularizacijske težnje in relativno
vztrajanje institucionalne religioznosti257
Youth and Religion in Northeastern Slovenia after 2000.
Secularization Tendencies Along with the Relative Robustness
of Institutional Religiosity

Avtorski izvlečki / Authors' Abstracts 277

Uredniška navodila avtorjem /
Editor's Instructions to Authors 283

S *tudia*
H *istorica*
S *lovenica*

*Studia
Historica
Slovenica*

UDK 316.74:2:316.346.32-
053.6(497.41)"2000/..."
1.01 Izvirni znanstveni članek

DOI10.32874/SHS.2019-08

Mladi in religija v severovzhodni Sloveniji po letu 2000

*Sekularizacijske težnje in relativno vztrajanje
institucionalne religioznosti*

Miran Lavrič

Dr., izredni profesor
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo
Koroška cesta 160, SI-2000 Maribor, Slovenija
e-pošta: miran.lavric@um.si

Izveček:

V pričujoči raziskavi smo pod drobnogled vzeli trende na področju religioznosti mladih v severovzhodni Sloveniji v primerjavi z mladimi iz drugih slovenskih regij. Pri tem smo se oprli na anketne podatke, pridobljene na reprezentativnih vzorcih slovenske mladine iz raziskav *Mladina 2000*, *Mladina 2010* in *Mladina 2018*. Posebna pozornost je bila namenjena tezi o privatizaciji religije in s to tezo povezani sekularizacijski tezi. Slednja se potrjuje v ugotovitvi, da se je delež mladih, ki se ne štejejo za pripadnike katerekoli religije, v obdobju 2000–2018 občutno povečal tako v regijah severovzhodne Slovenije (Pomurska, Podravska in Koroška) kot tudi v ostalih slovenskih regijah. Ključna ugotovitev raziskave je v tem, da regije severovzhodne Slovenije skozi vsa obravnavana leta izstopajo po sorazmerno visoki prisotnosti institucionalne religioznosti in sorazmerno nizki prisotnosti zasebne dimenzije religioznosti.

Ključne besede:

mladina, religija, severovzhodna Slovenija, regije, privatizacija religije, 2000–2018

Studia Historica Slovenica

Časopis za humanistične in družboslovne študije
Maribor, letnik 19 (2019), št. 1, str. 257–276, 33 cit., 7 grafikonov
Jezik: slovenski (izveček slovenski in angleški, povzetek angleški)

Uvod¹

Karl Mannheim (1952) je že sredi 20. stoletja v sociologijo učinkovito vpeljal koncept generacij. Generacijo je razumel kot starostno skupino, ki je bila predvsem v času otroštva in zgodnje mladosti oblikovana v specifičnih zgodovinskih okoliščinah, zaradi česar je razvila specifičen pogled na svet, ki to skupino oz. generacijo zaznamuje skozi celotno življenje. Kljub intenzivnim razpravam in tudi različnim stališčem lahko rečemo, da v sodobni sociologiji generacij² prevladuje mnenje, da so svetovni nazori mladih pomembna osnova, če želimo napovedovati bodoče spremembe v svetovnih nazorih na ravni celotne populacije. V okvir svetovnih nazorov seveda sodi tudi odnos do religije, oziroma religioznosti. V tem smislu lahko trdimo, da nam trendi na področju religioznosti slovenskih mladih do neke mere odstirajo pogled v prihodnje trende na področju religioznosti v Sloveniji.

Še bolj pa je seveda jasno, da mladi skozi socializacijo ponotranjajo (tudi) religijske vzorce svojih staršev in širšega družbenega okolja. Številne empirične raziskave³ konsistentno potrjujejo, da je religioznost v veliki meri pridobljena v interakciji s starši, prijatelji, religijskimi ustanovami in drugimi socializacijskimi dejavniki.

Nedavna raziskava Lavriča in Friša⁴ je pokazala, da se je skozi celotno obdobje med leti 1969 in 2016 ohranjal vzorec prepoznavnih specifičnosti regij severovzhodne Slovenije. Te specifičnosti se kažejo v sorazmerno visoki religioznosti nasploh, znotraj tega pa predvsem v visoki prisotnosti institucionalne religioznosti in sorazmerno nizki prisotnosti zasebne dimenzije religioznosti. Izhajajoč iz teorije religijske socializacije, lahko pričakujemo, da se ti vzorci kažejo tudi med mladimi v 21. stoletju. Preden pristopimo k empiričnemu testiranju te teze, si najprej pogledjmo teoretične okvire na področju sekularizacije in privatizacije religije.

Tako imenovana sekularizacijska teza velja za klasičen sociološki pristop k

¹ Ta članek je nastal v okviru raziskav v programski skupini Oddelka za zgodovino na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru P6-0138 (A): *Preteklost Severovzhodne Slovenije med srednjo Evropo in evropskim jugovzhodom*.

² Dan Woodman, "The sociology of generations and youth studies", v: *Routledge Handbook of Youth and Young Adulthood*, ur. Andy Furlong (London, 2017), str. 20–27.

³ Na primer: Dean Hoge, Georgy Petrillo in Ella Smith, "Transmission of Religious and Social Values from Parents to Teenage Children", *Journal of Marriage and the Family* 44 (1982), str. 569–580; Jonathan Kelley, in Nan Dirk De Graaf, "National context, Parental socialization, and Religious belief: Results from 15 Nations", *American Sociological Review* 62 (1997), str. 639–659.

⁴ Lavrič Miran in Darko Friš, "Institucionalna in zasebna religioznost v severovzhodni Sloveniji: Primerjalna analiza slovenskih regij po letu 1969", *Studia Historica Slovenica* 18, št. 1 (2018), str. 41–60 (dalje: Lavrič in Friš, "Institucionalna in zasebna religioznost v severovzhodni Sloveniji. Primerjalna analiza slovenskih regij po letu 1969").

razumevanju religijskih sprememb v modernih družbah. V osnovi ta teza predvideva splošen upad v razširjenosti, ugledu in moči religije vzporedno z napredovanjem procesa modernizacije družb.⁵ Ta pristop je našel največ empirične opore prav v študijah religijskih sprememb v okviru evropskih držav.⁶ Po drugi strani so v zadnjem času številni avtorji dokazovali trend revitalizacije vsaj nekaterih vidikov religije v številnih delih sodobnega sveta, vključno z nekaterimi evropskimi državami.⁷ Med temi nasprotujočimi stališči se je uveljavil neke vrste kompromisni pristop, ki dokazuje, da se je v zadnjih nekaj desetletjih religioznost prebivalcev Evrope predvsem privatizirale, to je, premikala v smeri stanja, ki ga lahko označimo z izrazom "vera brez pripadnosti"⁸. Privatizacija religije je po Thomasu Luckmannu⁹ logična posledica splošnejšega modernega trenda funkcionalne diferenciacije družbe in z njim povezane emancipacije/avtonomizacije posameznika. Religija se v tem kontekstu postopno umika iz javne sfere, ohranja pa se pretežno v zasebni sferi. V svoji analizi religije v kontekstu globalizacije tudi Peter Beyer ugotavlja, da se religija v sodobni globalni družbi ne bo mogla izogniti trendu privatizacije.¹⁰ Zanimivo je, da nekatere raziskave v ZDA¹¹ na splošno podpirajo tezo o trendu privatizacije religioznosti že od petdesetih let prejšnjega stoletja naprej.

Kar zadeva Slovenijo, lahko religioznost njenega prebivalstva sistematično spremljamo od leta 1968, ko se je izvedla prva raziskava v okviru projekta *Slovensko javno mnenje* (SJM). Na osnovi podatkov SJM sta Marjan Smrke in Samo

⁵ Med prepoznavnejše avtorje oziroma dela, ki dokazujejo veljavnost sekularizacijske teze, lahko danes štejemo: Steve Bruce, *God is Dead: secularization in the West* (Oxford, 2002); Steve Bruce, *Secularization: In Defence of an Unfashionable Theory* (Oxford, 2011); Pippa Norris in Ronald Inglehart, *Sacred and secular: Religion and politics worldwide* (New York, 2004) (dalje: Norris in Inglehart, *Sacred and secular: Religion and politics worldwide*).

⁶ Še posebej v delu: Grace Davie, *Europe: The Exceptional Case: Parameters of Faith in the Modern World* (London, 2002).

⁷ Glej: Peter Berger, *The Desecularization of the World: Resurgent Religion and World Politics* (Washington, 1999); Jose Casanova, *Public Religions in the Modern World* (Chicago, 1994); Grace Davie, "Praying alone and Church going in Britain and social capital: A reply to Steve Bruce", *Journal of Contemporary Religion* 17 (2002), str. 329–334; Andrew Greeley, *Religion in Europe at the End of the Millennium: A Sociological Profile* (New Brunswick N.J., 2002).

⁸ O tem je pisala Grace Davie v več delih, npr.: Grace Davie, *Religion in Britain since 1945: Believing without Belonging* (London, 1994); Grace Davie, "Praying alone and Church going in Britain and social capital: A reply to Steve Bruce", *Journal of Contemporary Religion* 17 (2002), str. 329–334; Grace Davie, *Europe: The Exceptional Case: Parameters of Faith in the Modern World* (London, 2002).

⁹ Thomas Luckmann, *Invisible Religion: The Problem of Religion in Modern Society* (New York, 1967) (dalje: Luckmann, *Invisible Religion*).

¹⁰ Peter Beyer, *Religion and globalization* (London, 1994), str. 107.

¹¹ Na primer: Robert Wuthnow, *After Heaven: Spirituality in America Since the 1950s* (Berkeley, 1998); Wade Clark Roof, *Spiritual Marketplace: Baby Boomers and the Remaking of American Religion* (New York, 1999).

Uhan¹² analizirala trende na področju religioznosti prebivalcev Slovenije do sredine devetdesetih let 20. stoletja. Ugotovila sta, da lahko v tem okviru govorimo o treh temeljnih obdobjih: (1) obdobje izrazite sekularizacije od leta 1968 do leta 1978; (2) obdobje desekularizacije od leta 1978 do približno leta 1990; (3) obdobje relativne stagnacije religioznosti v zadnjem desetletju 20. stoletja.

Na osnovi podatkov za obdobje po letu 1990 so se pojavile tudi nekatere študije, ki kažejo na privatizacijo religije na Slovenskem. Pollack in Müller¹³ sta na primer s pomočjo lastnih anketnih podatkov, zbranih v letu 2000, poskušala potrditi hipotezo o privatizaciji religije v Srednji in Vzhodni Evropi. Njune analize, vsaj po njuni oceni, sicer ponujajo podporo privatizacijski hipotezi, vendar velja pri tem opozoriti, da je njun projekt zasnovan kot presečna študija, ki praviloma ne more prepričljivo odgovoriti na vprašanja glede dolgoročnih gibanj. Vzorec privatizacije religioznosti v Sloveniji je v okviru analize podatkov za obdobje med leti 1991 in 1998 identificiral tudi Niko Toš.¹⁴ V tem obdobju se je delež tistih, ki sebe označujejo kot religiozne nekoliko povečal (iz 61 % na 65 %), medtem ko se je odstotek tistih, ki zaupajo v cerkvi v istem obdobju bistveno zmanjšal (iz 37 % na 11 %). Tezo o privatizaciji religije za Slovenijo potrjujejo tudi novejši podatki, zbrani v okviru *Svetovne raziskave vrednot* (WVS). Analiza teh podatkov¹⁵ je pokazala, da se je med letoma 1995 in 2008 v Sloveniji občutno zmanjšalo obiskovanje verskih obredov in izražanje pripadnosti katerikoli verski skupnosti, medtem ko se je v istem obdobju samoizražena pomembnost Boga v osebem življenju celo nekoliko okrepila.

Relativno odsotnost obiskovanja verskih obredov in navezanosti na cerkev so v Sloveniji zaznali tudi nekateri drugi avtorji. Že omenjeni Niko Toš je na osnovi podatkov iz raziskave religioznosti v sedmih srednje- in vzhodnoevropskih državah¹⁶, izdelal tipologijo, ki je posameznike z vidika religioznosti razdelila v tri skupine: nereligiozni, avtonomno religiozni in cerkveno religiozni. Za Slovenijo je ugotovil predvsem sorazmerno nizko prisotnost cerkvene religioznosti in visoko prisotnost nereligioznosti. Pokazalo pa se je tudi, da je razmerje med cerkveno religioznimi in avtonomno religioznimi v Sloveniji nadsorazmerno

¹² Marjan Smrke in Samo Uhan, "Na vrhu gričev – toda ob vznožju socialne piramide", v: *Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih)*, ur. Niko Toš (Ljubljana, 1999), str. 147–158 (dalje: Smrke in Uhan, "Na vrhu gričev – toda ob vznožju socialne piramide").

¹³ Detlef Pollack in Olaf Müller, "Religiousness in Central and Eastern Europe: Towards Individualization?", v: *Religions, Churches and Religiosity in Post-Communist Europe*, ur. Irena Borovik (Krakow, 2006), str. 22–36.

¹⁴ *Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih)*, ur. Niko Toš (Ljubljana, 1999) (dalje: *Podobe o cerkvi in religiji*).

¹⁵ Miran Lavrič, "Religious change and the impact of religiosity upon emancipative values in post-Yugoslav countries", v: *20 years later: problems and prospects of countries of former Yugoslavia*, ur. Sergej Flere (Maribor, 2013), str. 223–243.

¹⁶ Anketna raziskava pod naslovom "Aufbruch der Kirchen" je bila izvedena leta 1997.

v prid slednjim. Na ravni celotnega vzorca sedmih držav je namreč cerkvenih vernikov (27 %) nekoliko več kot avtonomnih vernikov (24 %), medtem ko je v Sloveniji ravno obratno; avtonomni verniki (21 %) rahlo prevladujejo v primerjavi s cerkvenimi (19 %).¹⁷

V navedenih študijah je bila Slovenija obravnavana v širšem kontekstu evropskih držav in ni bila analizirana podrobneje, še posebej ne z vidika regionalne primerjave. Prvo vidnejšo regionalno primerjavo na področju religije v Sloveniji je leta 2008 objavila Sonja Bezjak,¹⁸ v okviru raziskovanja ženskega redovništva v 20. stoletju Sloveniji. Za našo razpravo je nekoliko relevantnejša študija Marjan Smrketa,¹⁹ ki se je regijske primerjave lotil v okviru analize učinkov velikih finančnih težav mariborske nadškofije okoli leta 2010. Ugotovil je, da je zaupanje v cerkev v obdobju okoli finančne krize najbolj upadlo v podravski in koroški regiji,²⁰ in da sta bili prav ti dve regiji leta 2011 regiji z najnižjim zaupanjem v cerkev.

Najbolj sistematično regijsko primerjavo religioznosti na Slovenskem sta v že omenjeni nedavni študiji izvedla Lavrič in Friš.²¹ Na osnovi podatkov anketnih raziskav v okviru projekta Slovensko javno mnenje (SJM) sta izvedla primerjalno analizo slovenskih statističnih regij z vidika trendov na področju religioznosti. Analiza je bila glede na razpoložljive podatke omejena na obdobje med letoma 1969 in 2016, temeljila pa je predvsem na primerjavi štirih regij severovzhodne Slovenije (Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska) s preostalimi regijami v državi. Kot že povedano, sta med drugim ugotovila, da so se regijske specifikke severovzhodne Slovenije v smislu sorazmerno visoke religioznosti in njene poudarjene institucionalne razsežnosti, ohranjale skozi celotno obravnavano obdobje.

Zaenkrat v Sloveniji še nobena študija ni sistematično obravnavala regionalnih razlik v religioznosti na področju mladih. Velja pa v tej zvezi omeniti regionalno analizo kulturne participacije mladih, ki jo je nedavno izvedel

¹⁷ Niko Toš, "Primerjalna analiza religioznosti: v Sloveniji in državah Srednje in Vzhodne Evrope", *Teorija in praksa* 37, št. 2 (2000), str. 197–228. Glej tudi: *Podobe o cerkvi in religiji*.

¹⁸ Sonja Bezjak, "Dejavniki gibanja števila redovnic v Sloveniji v 20. stoletju", *Družboslovne razprave* 57 (2008), str. 97–113.

¹⁹ Marjan Smrke, "Učinki "svete polomije" na zaupanje v cerkev", *Teorija in praksa* 49 (2012), str. 1, str. 9–31.

²⁰ Zaupanje v cerkev je na ravni celotne Slovenije sicer upadalo že vsaj od leta 1992, ko je SJM nameril, da 39 % odraslih prebivalcev Slovenije v celoti ali precej zaupa cerkvi. Do leta 2005 je ta delež upadel na 34 %, do leta 2011 pa na 25 %. Glej: Matija Grah, "Sveta polomija in padec zaupanja v slovensko RKC", *Delo*, 11. 8. 2014, www.delo.si/ozadja/sveta-polomija-in-padec-zaupanja-v-slovensko-rkc.html, pridobljeno: 20. 1. 2018.

²¹ Lavrič in Friš, "Institucionalna in zasebna religioznost v severovzhodni Sloveniji: Primerjalna analiza slovenskih regij po letu 1969", str. 41–60.

Andrej Kirbiš.²² Rezultati te študije kažejo na tendenco višjih ravni kulturne participacije v gospodarsko bolj razvitih regijah, pri čemer je bila gospodarska razvitost merjena z bruto družbenim produktom na prebivalce in s povprečno mesečno bruto plačo. Pokazalo se je tudi, da je kulturna participacija mladih tendenčno višja v regijah z višjo izobrazbeno strukturo prebivalstva. Podobna nedavna Kirbiševa študija²³ je pokazala tudi na precejšnje regionalne razlike v politični participaciji mladih. Najbolj izrazito odstopanje se je izkazalo prav v regijah severovzhodne Slovenije (Pomurska, Podravska, Koroška in Savinjska), ki so izkazovale najnižje ravni protestne politične participacije mladih.

V obstoječih študijah na področju religioznosti mladih se avtorji ukvarjajo bodisi s specifičnimi segmenti slovenske mladine, kot so na primer študenti,²⁴ tudi s celotno populacijo slovenske mladine. Slednje raziskave kažejo na precej izrazite sekularizacijske trende med mladimi v Sloveniji. Lavrič in Boroja²⁵ sta na primer pokazala, da se je med leti 2005 in 2013 povprečna deklarirana pomembnost Boga v vsakdanjem življenju mladih (16–27) radikalno znižala; na lestvici od 1 do 10 je upadla s 5,42 na 3,57. Po letu 2000 je nekoliko narasel tudi delež mladih, ki nikoli ne obiskujejo verskih obredov, pa tudi takih, ki se ne prištevajo k nobeni verski skupnosti.

Osnovni raziskovalni cilj pričujoče študije je bil v luči teze o privatizaciji religije analizirati trende po letu 2000 na področju religioznosti mladih v treh regijah severovzhodne Slovenije ter te trende primerjati s trendi v drugih slovenskih regijah. Glede na rezultate obstoječih raziskav v Sloveniji in Evropi so bile zastavljene naslednje tri hipoteze:

- H1: Na ravni celotne populacije mladih v Sloveniji se je skozi obravnavano obdobje nadaljeval trend sekularizacije.
- H2: Institucionalna razsežnost religioznosti je skozi celotno obravnavano obdobje med mladimi iz regij severovzhodne Slovenije, v primerjavi z mladimi iz drugih regij, sorazmerno prevladovala nad zasebno razsežnostjo religioznosti.
- H3: Na ravni celotne populacije mladih v Sloveniji se je skozi obravnavano obdobje religioznost mladih privatizirala.

²² Andrej Kirbiš, "Regionalne razlike v kulturni participaciji mladih v Sloveniji: severovzhodna Slovenija v primerjalni perspektivi", *Studia Historica Slovenica* 18, št. 1 (2018), str. 23–40.

²³ Andrej Kirbiš, "Levels and determinants of youth political participation: Regional inequalities and Northeastern Slovenia", *Studia Historica Slovenica* 18, št. 1 (2018), str. 61–82.

²⁴ Glej na primer: Miran Lavrič in Sergej Flere, "The role of culture in the relationship between religiosity and psychological well-being", *Journal of Religion and Health* 47 (2008), 164–175.

²⁵ Miran Lavrič in Tjaša Boroja, "Trust and belonging" v: *Slovenian youth 2013: living in times of disillusionment, risk and precarity*, ur. Sergej Flere (Maribor, 2013), str. 197–209.

Raziskovalna metoda

Zastavljeni raziskovalni cilj je bil dosežen na osnovi sekundarne analize podatkov, zbranih na osnovi treh anketnih raziskav izvedenih na reprezentativnih vzorcih mladih prebivalcev republike Slovenije:

- Raziskava *Mladina 2000* je temeljila na osebнем anketiranju z vprašalnikom na papirju. Anketni vzorec je obsegal $N = 1.262$ oseb v starostni skupini med 15 in 29 let. Zbiranje podatkov je bilo izvedeno leta 2000. Izbor enot v vzorec je bil izveden iz poimenskega vzorčnega okvira posameznikov iz Centralnega registra prebivalcev Slovenije. Izbor je bil slučajni, kjer je imela na končni stopnji vsaka oseba iz populacije enako verjetnost vključitve v vzorec, ciljna populacija pa je bila predhodno stratificirana glede na 12 statističnih regij in 6 tipov naselja.
- Raziskava *Mladina 2010* je temeljila na osebнем anketiranju vzorca $N = 1.257$ oseb v starostni skupini med 15 in 29 let. Zbiranje podatkov je potekalo med 27. julijem in 24. septembrom leta 2010. Vzorec je potekalo na podlagi podatkov centralnega registra prebivalcev Slovenije, ciljna populacija pa je bila predhodno stratificirana glede na 12 statističnih regij in 6 tipov naselja.
- Raziskava *Mladina 2018* je bila izvedena v okviru mednarodne raziskave mladih v jugovzhodni Evropi, ki jo je financirala nemška fundacije Friedrich Ebert Stiftung. Raziskava je temeljila na osebнем anketiranju vzorca $N = 1.015$ oseb v starostni skupini med 14 in 29 let.²⁶ Zbiranje podatkov je potekalo med 23. januarjem in 2. marcem leta 2018. Uporabljen je bil stratificirani slučajnostni vzorec, pri čemer sta bila stratifikacijska kriterija statistična regija in tip naselja.

V analizi so uporabljene tri spremenljivke, ki merijo različne vidike religioznosti, in so bile na enak način aplicirane v vseh treh omenjenih raziskavah:

1. Konfesionalna identifikacija, pri čemer je bil večji delež prebivalcev neke regije, ki izraža pripadnost (katerikoli) verski skupnosti uporabljen kot mera za višjo raven institucionalne religioznosti.
2. Udeležba pri verskih obredih, pri čemer je višja raven udeležbe uporabljena kot indikator višje ravni prisotnosti institucionalne religioznosti.
3. Odgovor na vprašanje '*Kako pomemben je Bog v tvojem življenju?*', pri čemer so respondenti izbrali en odgovor med 1 (sploh ni pomemben) in 10 (zelo je pomemben). Višja vrednost je bila uporabljena kot indikator višje ravni prisotnosti zasebne religioznosti.

²⁶ V analizah smo se zaradi primerljivosti z drugimi raziskavami omejili na starostno skupino 15–29 let.

Rezultati

Institucionalna religioznost mladih v severovzhodni Sloveniji in ostalih statističnih regijah

Analizo začenjamo s *konfesionalno identifikacijo* kot temeljnim indikatorjem religioznosti. Pri tem se bomo omejili samo na *pripadnost katoliški cerkvi* kot daleč najbolj prevladujoči verski skupnosti v Sloveniji.

Iz *grafikona 1* lahko razberemo dve ključni ugotovitvi. Prvič, pripadnost katoliški cerkvi se je med mladimi v Sloveniji skozi obravnavano obdobje bistveno znižala. Delež mladih, ki se štejejo za katolike je upadel z 72 % na vsega 53 %. Na regionalni ravni je v tej zvezi edina opazna izjema Koroška regija, kjer je delež narasel z 80 % na 87 %, kar jo v letu 2018 uvršča na prvo mesto med slovenskimi regijami po deležu mladih katolikov.

Druga ključna ugotovitev je, da vse tri regije severovzhodne Slovenije bistveno odstopajo od ostalih slovenskih regij v smislu večjega deleža mladih pripadnikov katoliške veroizpovedi. Glede na to, da gre za osrednji indikator institucionalne religioznosti, lahko ta rezultat jemljemo kot izhodiščni argument za potrditev naše druge hipoteze.

Da bi indikator *konfesionalne identifikacije* učinkovito uporabili za testiranje naše prve hipoteze, ga je smiselno ločiti od katolištva in ga opazovati v smislu kakršne koli verske pripadnosti.

Podatki iz *grafikona 2* zelo jasno pritrjujejo naši prvi hipotezi, saj se je delež mladih, ki se ne štejejo za pripadnike katere koli verske skupnosti povišal v prav vseh enotah naše analize. Na ravni celotne Slovenije je zrasel iz 25 % na kar 41 %.

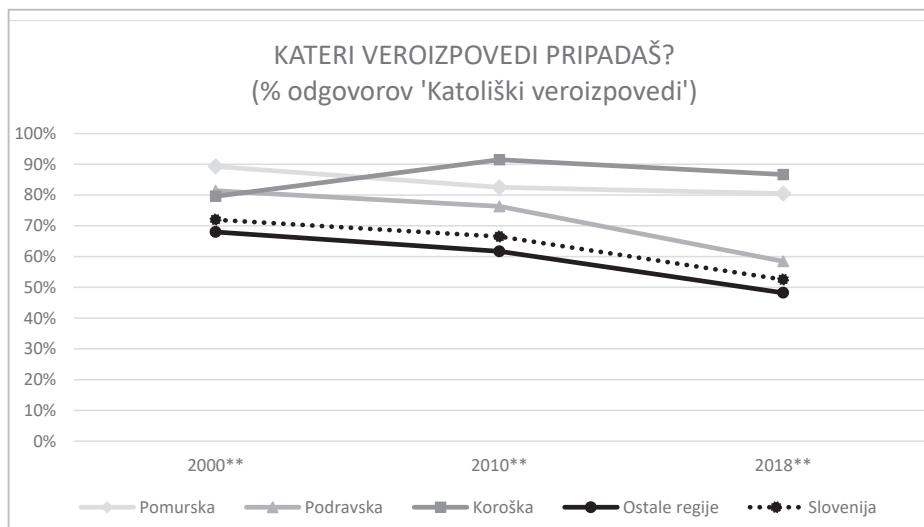
Dodatno potrditev lahko najdemo tudi za našo drugo hipotezo, saj so vse tri regije severovzhodne Slovenije bistveno pod nivojem ostalih statističnih regij, kar zadeva odsotnost konfesionalne identifikacije.

Drugi indikator institucionalne religioznosti v naši metodološki zastavitvi predstavlja *pogostost obiskovanja verskih obredov*.

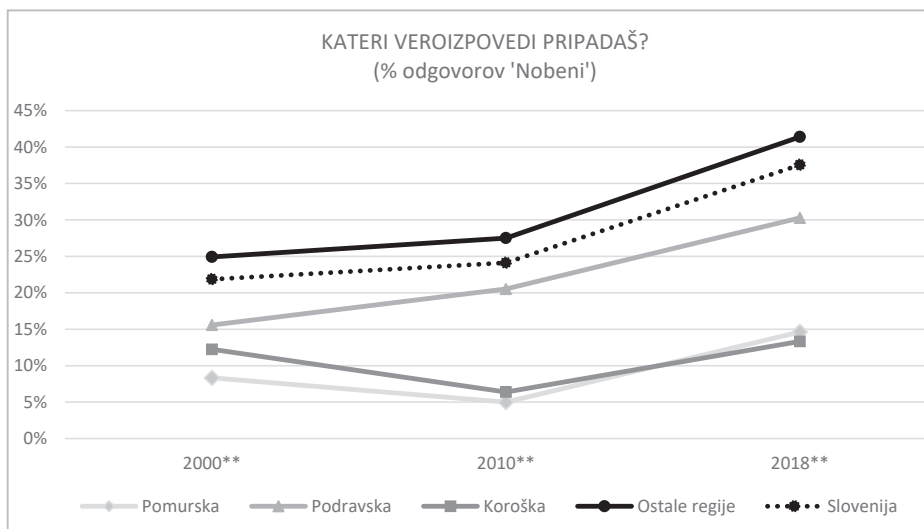
Analiza pogostosti verskih obredov, vsaj kar zadeva deleže neudeležencev, jasno pritrjuje obema našima hipotezama. Tudi po tem indikatorju (institucionalna) religioznost mladih v Sloveniji upada. Tudi po tem indikatorju je v vseh treh regijah severovzhodne Slovenije skozi celotno obravnavano obdobje ta vidik institucionalne religioznosti bistveno bolj prisoten kot v drugih slovenskih regijah.

Medtem ko so deleži občasnih obiskovalcev²⁷ tako rekoč zrcalna slika dele-

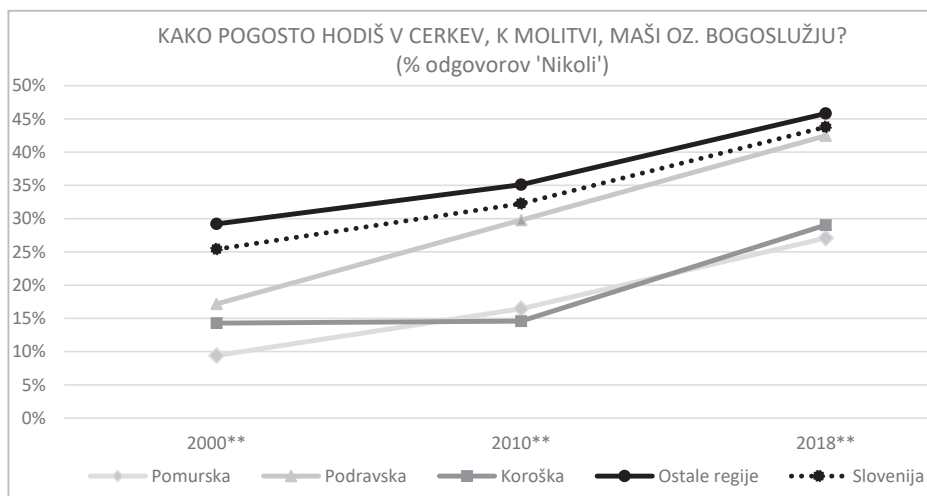
²⁷ Kot občasne obiskovalce verskih obredov smatramo tiste, ki obrede obiskujejo vsaj enkrat letno, vendar manj kot enkrat mesečno.

Grafikon 1: Katoliška pripadnost mladih v severovzhodni Sloveniji in ostalih regijah, 2000–2018

Grafikon 2: Odsotnost konfesionalne identifikacije mladih v severovzhodni Sloveniji in ostalih regijah, 2000–2018

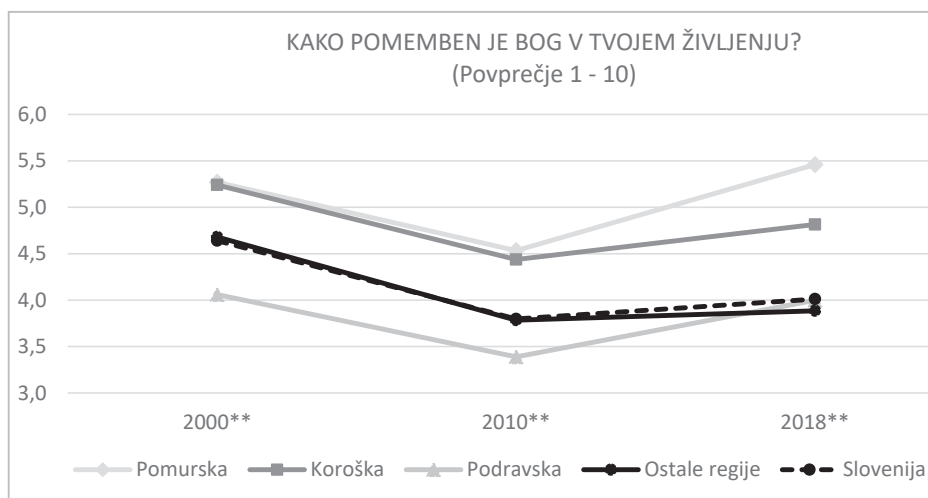
Grafikon 3: Deleži mladih v severovzhodni Sloveniji in ostalih regijah, ki nikoli ne obiskujejo verskih obredov, 2000–2018

žev v *grafikonu 3*, je slika bistveno drugačna in bolj zanimiva, če se osredotočimo na deleže tistih, ki *verske obrede obiskujejo vsaj enkrat mesečno*.

Glede rednih obiskovalcev verskih obredov lahko dokaj očitno govorimo o trendu regionalne konvergence. Med tremi regijami severovzhodne Slovenije je le Pomurska izkazovala občutno nadpovprečne ravni rednega obiskovanja verskih obredov. Vendar se je tudi ta razlika do leta 2018 praktično izničila. Iz grafikona ni težko razbrati, da je temu botrovalo dejstvo, da se je delež rednih obiskovalcev v Pomurju (podobno pa velja tudi za Koroško) od leta 2000 vztrajno zmanjševal, medtem ko se je v ostalih delih Slovenije, vključno s Podravske regije, po letu 2010 ta delež občutno povečal.

Za našo razpravo je ključno spomniti, da je delež občasnih obiskovalcev verskih obredov v vseh treh regijah severovzhodne Slovenije skozi celotno obravnavano obdobje bistveno višji v primerjavi z drugimi slovenskimi regijami, enako pa velja tudi, če opazujemo povprečne vrednosti spremenljivke, ki meri pogostost obiskovanja verskih obredov. Povedano drugače, dejstvo je, da mladi v severovzhodni Sloveniji v povprečju pogosteje obiskujejo verske obrede. V tem smislu torej naša predpostavka sorazmerne prevlade institucionalne religioznosti v severovzhodni Sloveniji ostaja trdno podprta s podatki.

K temu velja kot zanimivost dodati, da se je na ravni celotne Slovenije trend upadanja rednih obiskovalcev verskih obredov med mladimi po letu 2010 obrnil navzgor. Glede na to, da se je v tem obdobju naraščanje deleža ne-obiskovalcev verskih obredov nadaljevalo, lahko torej govorimo o polarizaciji slovenske mladine, kar zadeva obiskovanje verskih obredov. Naraščata namreč oba

Grafikon 4: Deleži mladih v severovzhodni Sloveniji in ostalih regijah, ki vsaj enkrat mesečno obiskujejo verske obrede, 2000–2018

ekstrema, medtem ko se sredina, torej delež občasnih obiskovalcev, logično zmanjšuje. Ta delež je upadel s 54 % v letu 2010 na 40 % v letu 2018.

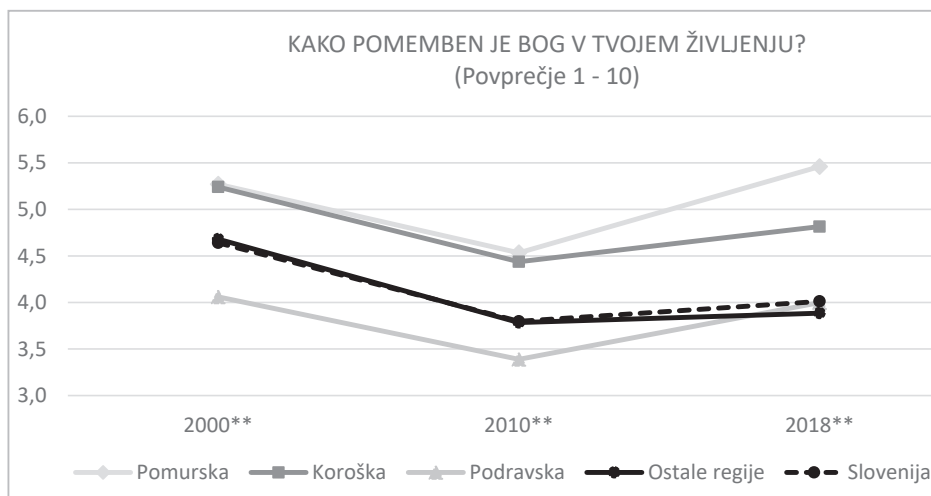
Zasebna religioznost mladih v severovzhodni Sloveniji in ostalih statističnih regijah

Za merjenje zasebne dimenzije religioznosti smo imeli na voljo le indikator, ki je bil v enaki obliki prisoten v vseh treh obravnavanih anketnih raziskavah. Gre za *izražen pomen Boga v vsakdanjem življenju* z odgovorom na lestvici med 1 (sploh ni pomemben) do 10 (zelo je pomemben).

Že na prvi pogled je očitno, da se v dimenziji zasebne religioznosti mladina iz regij severovzhodne Slovenije občutno manj razlikuje od mladine iz drugih regij. Mladi iz Podravja so skozi celotno obdobje po tem kriteriju celo manj religiozni od njihovih vrstnikov iz drugih regij. Za Podravje lahko torej že v tej točki potrdimo sorazmerno prevlado institucionalne nad zasebno religioznostjo, saj se mladi iz Podravja po obeh kriterijih institucionalne religioznosti umeščajo nad mlade iz ostalih regij.

Kar zadeva Koroško in Pomurje, je situacija manj jasna, saj so mladi iz teh dveh regij nadpovprečno religiozni po vseh treh apliciranih kriterijih. Preden naredimo analizo, ki bo odgovorila na to vprašanje, se velja za trenutek ustaviti še ob razmisleku glede sprememb na ravni celotne države.

Z vidika naše celotne analize je pomembnejše, da se je skozi celotno obdo-

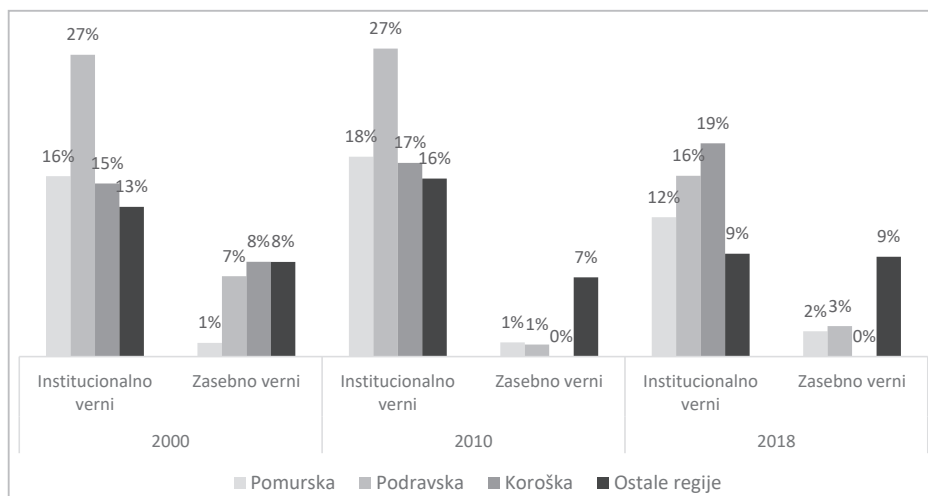
Grafikon 5: Povprečne vrednosti spremenljivke, ki meri pomen Boga v vsakdanjem življenju v severovzhodni Sloveniji in ostalih regijah, 2000–2018

bje 2000–2018 povprečni izraženi pomen Boga v vsakdanjem življenju občutno znižal, iz 4,6 na 3,9. Na tej osnovi lahko dokončno potrdimo našo prvo hipotezo o sekularizacijskem trendu na področju religioznosti mladih. Njihova religioznost je namreč v obravnavanem obdobju upadla po vseh treh obravnavanih kriterijih.

Po drugi strani pa moramo tudi ugotoviti, da se je trend upadanja pomena Boga v vsakdanjem življenju v letu 2010 zaustavil in celo zelo rahlo obrnil navzgor. Medtem ko se po letu 2010 nadaljuje upadanje konfesionalne identifikacije s katolištvom in tudi upadanje povprečne frekventnosti obiskovanja verskih obredov, torej pomen Boga v vsakdanjem življenju mladih vztraja na približno istih ravneh. Vsaj od leta 2010 naprej lahko torej brez dvoma govorimo o trendu privatizacije religije med mladimi v Sloveniji. Za obdobje 2000–2010 takšne ocene ni mogoče podati brez dodatnih analiz, ki sledijo v nadaljevanju.

Privatizacija religioznosti mladih v severovzhodni Sloveniji in ostalih statističnih regijah

Za namen analize privatizacije religioznosti mladih v celotnem obravnavanem obdobju smo v vsaki od treh raziskav oblikovali dve kontrastni skupini mladih. Prvo tvorijo mladi z izrazito poudarjeno institucionalno dimenzijo religioznosti. V to skupino so bili uvrščeni tisti, ki sicer izražajo pripadnost katolištvu, hkrati pa izražajo tudi ničelno ali minimalno pomembnost Boga v njihovem

Grafikon 6: Deleži institucionalno in zasebno vernih mladih v severovzhodni Sloveniji in ostalih regijah, 2000–2018

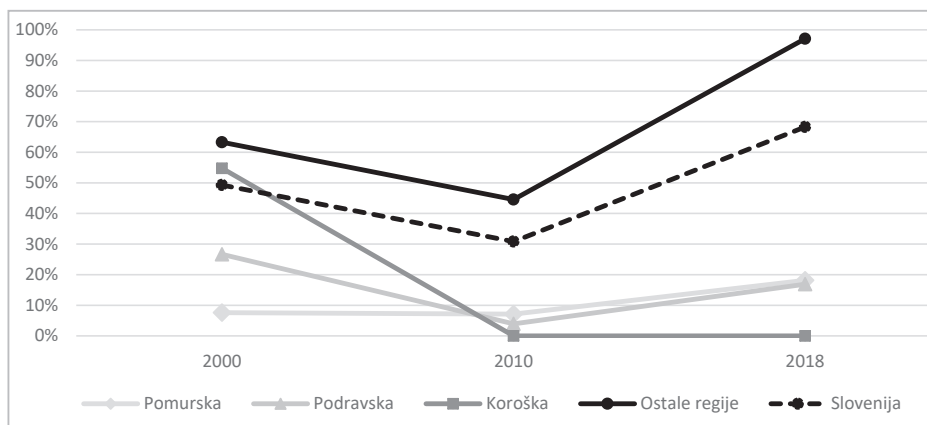
življenju.²⁸ Lahko bi jim rekli tudi "nominalni katoliki". Drugo, nasprotno skupino tvorijo tisti mladi, ki se sicer ne štejejo za pripadnike nobene religije, vendar kljub temu izražajo neko pomembnost Boga v njihovem življenju.²⁹

Iz grafikona 6 lahko razberemo razmerja med deležem institucionalno in deležem zasebno vernih v vsaki od štirih regijskih enot za vsako obravnavano časovno enoto. Tako je bilo na primer leta 2000 v Podravju 27 % mladih institucionalno vernih, 8 % pa zasebno vernih. Na ravni ostalih (ne-severozahodnih) regij je bilo le 13 % institucionalno vernih, prav tako 8 % jih je bilo zasebno vernih. V tem primeru je povsem jasno, da je stopnja privatiziranosti religije bistveno višja med mladimi iz ostalih regij, oziroma da je religioznost mladih iz Podravja izrazito institucionalizirana. Že bežen pogled na razmerja na ravni ostalih regij in obravnavanih let daje vedeti, da je religioznost mladih v vseh treh regijah severovzhodne Slovenije sorazmerno visoko institucionalizirana. To trditev lahko natančneje preverimo, če neposredno primerjamo razmerja med prisotnostjo zasebne in institucionalne religioznosti. To razmerje lahko upravičeno imenujemo *stopnja privatiziranosti religioznosti*, saj v osnovi pove, kolikšen je delež zasebno vernih v razmerju do deleža institucionalno vernih.

Rezultati naše analize najprej omogočajo dokončno potrditev naše druge hipoteze, saj jasno kažejo, da je bila stopnja privatiziranosti religioznosti mladih

²⁸ Vrednosti 1 ali 2 na lestvici od 1 (sploh ni pomemben) do 10 (zelo je pomemben).

²⁹ Vrednosti višje ali enake 2 na lestvici od 1 (sploh ni pomemben) do 10 (zelo je pomemben).

Grafikon 7: Stopnja privatiziranosti religioznosti mladih v severovzhodni Sloveniji in ostalih regijah, 2000–2018

skozi celotno obravnavano obdobje v treh regijah severovzhodne Slovenije višja od stopnje privatiziranosti religioznosti mladih v drugih slovenskih regijah.

Predstavljeni podatki v *grafikonu 7* tudi potrjujejo že oblikovani sklep, da se je religioznost v Sloveniji privatizirala v obdobju 2010–2018. V tem obdobju se je privatizacija dogajala v vseh regionalnih enotah z izjemo Koroške, kjer, verjetno tudi zaradi majhnosti vzorca, zasebno orientiranih vernikov v letih 2010 in 2018 naša metoda sploh ni zaznala.

Po drugi strani pa se je v obdobju 2000–2010 odvijal ravno nasproten trend; trend de-privatizacije, oziroma institucionalizacije religioznosti. Ta je bil najbolj izrazit na Koroškem, kjer je zasebna religioznost, vsaj kar zadeva naše meritve, tako rekoč izginila.

Za nas je bolj bistveno vprašanje privatizacije religioznost na ravni cele Slovenije, ki se nanaša na našo tretjo hipotezo. Ugotovimo lahko, da se je v celotnem obdobju naš indikator privatiziranosti religioznosti na ravni Slovenije, četudi z vmesnim rahlim padcem, povzpел iz 49 % na 68 %. Na tej osnovi lahko sklenemo, da se je religioznost mladih v obdobju 2000–2018 na ravni celotne Slovenije privatizirala, kar pomeni, da lahko potrdimo tudi našo tretjo hipotezo.

K temu velja dodati, da se trendi privatizacije religije na ravni celotne države zelo šibko odražajo med mladimi v severovzhodni Sloveniji. V obdobju 2000–2018 se je namreč le rahlo privatizirala religioznost mladih iz Pomurske regije, medtem ko je bil v ostalih dveh regijah severovzhodne Slovenije trend celo obraten. Sklenemo lahko torej, da severovzhodna Slovenija kot celota ni sledila trendu privatizacije religioznosti mladih, ki se je odvijal v drugih slovenskih regijah.

Sklep

Naša raziskava je v osnovi potrdila domnevo, da se religijske specifične severovzhodnih regij Slovenije, ki sta jih prikazala Lavrič in Friš,³⁰ izražajo tudi med mladimi. Pokazalo se je namreč, da je bila stopnja privatiziranosti religioznosti mladih skozi celotno obravnavano obdobje v treh regijah severovzhodne Slovenije višja od stopnje privatiziranosti religioznosti mladih v drugih slovenskih regijah. Povedano drugače, mladi verniki v severovzhodni Sloveniji se predvsem javno izražajo kot verni, manj pa v resnici verujejo. Dejstvo, da so se opisane razlike potrdile tudi na ravni mladih, vsekakor kaže globoko družbeno zakoreninjenost teh specifik severovzhodne Slovenije in skladno z osnovno predpostavko sociologije generacij nakazuje, da se bodo te specifične najverjetneje ohranjale tudi v prihodnje.

Potrdili smo tudi hipotezo o sekularizacijskem trendu na področju religioznosti mladih, saj se je ta v obravnavanem obdobju znižala po vseh treh obravnavanih kriterijih (konfesionalna identifikacija, obisk obredov in izražena pomembnost Boga v življenju).

Prav tako smo potrdili hipotezo, da se je religioznost mladih v obdobju 2000–2018 na ravni celotne Slovenije privatizirala. Pri tem je pomembno dodati, da je bila privatizacija izrazito prisotna le v obdobju 2010–2018, medtem ko je v obdobju 2000–2010 prevladoval nasproten trend.

V tej zvezi je bistveno predvsem to, da severovzhodna Slovenija kot celota ni sledila trendu privatizacije religioznosti mladih, ki se je odvijal v drugih slovenskih regijah. To dodatno potrjuje globoko družbeno zakoreninjenost specifičnosti tega dela države v smislu sorazmerno visoke institucionalne religioznosti. Kaže namreč na to, da se razlike med severovzhodno Slovenijo in ostalimi regijami celo tendenčno povečujejo. Medtem ko mladina v drugih slovenskih regijah svojo religioznost živi vse bolj neodvisno od cerkvenih okvirov, se mladi v severovzhodni Sloveniji bistveno bolj počasi premikajo v to smer.

Sorazmerno visoka prisotnost institucionalne razsežnosti za sabo logično potegne tudi višje stopnje religioznosti nasploh. Zato ni presenetljivo, da so mladi iz severovzhodne Slovenije v splošnem smislu nadpovprečno religiozni, in da torej tudi v tem smislu odražajo specifične tega dela Slovenije, ki sta jih Lavrič in Friš identificirala za obdobje od leta 1969 do 2016.

Sorazmerno visoko religioznost regij SV Slovenije lahko brez posebnih težav razložimo s pomočjo splošne teorije sekularizacije, po kateri gospodarski napredek kot sestavni del modernizacije tendenčno izpodriva religioznost.

³⁰ Lavrič in Friš, "Institucionalna in zasebna religioznost v severovzhodni Sloveniji: Primerjalna analiza slovenskih regij po letu 1969", str. 41–60.

Dejstvo je, da je za regije severovzhodne Slovenije značilna sorazmerna nizka stopnja gospodarske razvitosti, vključno s sorazmerno visokimi stopnjami brezposelnosti.³¹ V eni izmed sodobnejših interpretacij sekularizacijske teorije, ki jo ponujata Pippa Norris in Ronald Inglehart, gre v tem okviru predvsem za zastoj v upadanju eksistencialnih negotovosti, ki jih prinaša gospodarski razvoj.³²

Za našo razpravo je v tej zvezi še posebej zanimiva osnovna teza Thomasa Luckmanna, po kateri je gospodarski razvoj praviloma povezan z vse večjo diferenciacijo in fragmentiranostjo družbe, ta pa vodi v privatizacijo religije.³³ Na ta način torej lahko povežemo tudi relativno odsotnost privatiziranosti religije v SV Sloveniji s sorazmerno gospodarsko nerazvitostjo tega dela države. Natančne mehanizme vplivanja gospodarske razvitosti na stopnjo privatiziranosti religioznosti med mladimi v severovzhodni Sloveniji lahko razkrije naslednja, nekoliko bolj podrobna študija.

Miran Lavrič

YOUTH AND RELIGION IN NORTHEASTERN SLOVENIA AFTER 2000 Secularization Tendencies Along with the Relative Robustness of Institutional Religiosity

SUMMARY

A comparative analysis of youth religiosity across Slovenian statistical regions was conducted based on data gathered through several representative youth surveys in Slovenia: *Youth 2000*, *Slovenian Youth 2013* and *Slovenian Youth 2018*.

³¹ Glej na primer: UMAR, *Poročilo o razvoju* (Ljubljana, 2017), str. 51.

³² Norris in Inglehart, *Sacred and secular: Religion and politics worldwide*.

³³ Luckmann, *Invisible Religion*.

On this basis, trends in terms of religiosity in northeastern Slovenia in comparison to other Slovenian regions were analysed. According to the wisdom of the sociology of generations, such trends can be seen as a useful basis for predictions about future trends at the level of entire populations.

In this article, a special attention was devoted to the privatization thesis in the field of religion and the related secularization thesis. The results basically show that the specific religious characteristics of the northeastern regions of Slovenia (Mura region, Drava region and Carinthia region), which were identified by Lavrič and Friš (2018) are reflected also at the level of youth religiosity. Namely the results suggest that the northeastern regions of Slovenia stand out by disproportionately high levels of institutionalized religiosity and by relative low levels of privatised religiosity also among the youth. In other words, young believers in northeastern regions are relatively keen to express their religiosity in public, while they are relatively detached from religion in their privacy. The fact that the observed specifics reproduce also at the level of youth points to the conclusion that these features are deeply entrenched in the regions under consideration, and suggests that these specifics are very likely to stay in place also in the foreseeable future.

The results also generally support the secularization thesis, especially through the finding that the share of religiously unaffiliated youth has, during the period between 2000 and 2018, substantially increased in all regions of the northeastern Slovenia, as well as in other Slovenian regions. Furthermore, the share of youth not attending religious rituals also substantially increased through the observed period at all the levels observed.

Additionally a trend of privatization of religiosity at the level of entire country was identified, pertaining specifically to the period between 2010 and 2018. During this period, the self-expressed importance of God, as an indicator of private religiosity, remained stagnant, while adherence to religious community and attendance at religious services both substantially decreased. It is important to note, however, that northeastern regions did not follow the trend of privatization present in across other regions of Slovenia. This, again, points to deep rootedness of a robust institutionalised nature of religiosity in northeastern part of the country. Furthermore, it shows that differences between northeastern regions and other parts of the country have been rising over the recent years.

VIRI IN LITERATURA

- Lavrič, Miran**, *Mladina 2010: Družbeni profil mladib v Sloveniji* [Podatkovna datoteka], Univerza v Mariboru, Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov, ADP - IDNo: MLA10 (Maribor–Ljubljana, 2011), dostopno na: https://doi.org/10.17898/ADP_MLA10_V1.
- Miheljak, Vlado in Ule, Mirjana**, *Mladina 2000* [Podatkovna datoteka], Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov, ADP - IDNo: MLA00 (Ljubljana, 2001), dostopno na: https://doi.org/10.17898/ADP_MLA00_V1.
- Naterer, Andrej et al.**, *Slovenska mladina 2018/2019*, rezultati raziskave, Univerza v Mariboru (Maribor 2019), dostopno na: <https://mlad.si/uploads/objave/NOVICE%20UREDNIŠTVO/Slovenska%20mladina%202018-2019.pdf>.
- UMAR**, *Poročilo o razvoju 2017* (Ljubljana, 2017), dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2017/POR_2017.pdf.

Delo – Ljubljana, letnik 2014.

.....

- Berger, Peter**, *The Desecularization of the World: Resurgent Religion and World Politics* (Washington, 1999),
- Beyer, Peter**, *Religion and globalization* (London, 1994).
- Bezjak, Sonja**, "Dejavniki gibanja števila redovnic v Sloveniji v 20. stoletju", *Družboslovne razprave* 57 (2008), str. 97–113.
- Bruce, Steve**, *God is Dead: secularization in the West* (Oxford, 2002).
- Bruce, Steve**, *Secularization: In Defence of an Unfashionable Theory* (Oxford, 2011).
- Casanova, Jose**, *Public Religions in the Modern World* (Chicago, 1994).
- Davie, Grace**, *Religion in Britain since 1945: Believing without Belonging* (London, 1994).
- Davie, Grace**, "Praying alone and Church going in Britain and social capital: A reply to Steve Bruce", *Journal of Contemporary Religion* 17 (2002), str. 329–334.
- Davie, Grace**, *Europe: The Exceptional Case: Parameters of Faith in the Modern World* (London, 2002).
- Greeley, Andrew**, *Religion in Europe at the End of the Millenium: A Sociological Profile* (New Bruswick N.J., 2002).
- Hoge, Dean, Petrillo, Georgy in Smith, Ella**, "Transmission of Religious and Social Values from Parents to Teenage Children", *Journal of Marriage and the Family* 44 (1982), str. 569–580.
- Kelley, Jonathan in De Graaf, Nan Dirk**, "National context, Parental socialization, and Religious belief: Results from 15 Nations", *American Sociological Review* 62 (1997), str. 639–659.

- Kirbiš, Andrej**, "Levels and determinants of youth political participation: Regional inequalities and Northeastern Slovenia", *Studia Historica Slovenica* 18, št. 1 (2018), str. 61–82.
- Kirbiš, Andrej**, "Regionalne razlike v kulturni participaciji mladih v Sloveniji: severovzhodna Slovenija v primerjalni perspektivi", *Studia Historica Slovenica* 18, št. 1 (2018), str. 23–40.
- Lavrič, Miran in Friš, Darko**, "Institucionalna in zasebna religioznost v severovzhodni Sloveniji: Primerjalna analiza slovenskih regij po letu 1969", *Studia Historica Slovenica* 18, št. 1 (2018), str. 41–60.
- Lavrič, Miran in Flere, Sergej**, "The role of culture in the relationship between religiosity and psychological well-being", *Journal of Religion and Health* 47 (2008), 164–175.
- Lavrič, Miran, in Boroja, Tjaša**, "Trust and belonging" v: *Slovenian youth 2013: living in times of disillusionment, risk and precarity*, ur. Sergej Flere (Maribor, 2013), str. 197–209.
- Lavrič, Miran**, "Religious change and the impact of religiosity upon emancipative values in post-Yugoslav countries", v: Flere, Sergej (ur.), *20 years later: problems and prospects of countries of former Yugoslavia* (Maribor, 2013), str. 223–243.
- Luckmann, Thomas**, *Invisible Religion: The Problem of Religion in Modern Society* (New York, 1967).
- Norris, Pipa in Inglehart, Ronald**, *Sacred and secular: Religion and politics worldwide* (New York, 2004).
- Pollack, Detlef, in Müller, Olaf**, "Religiousness in Central and Eastern Europe: Towards Individualization?", v: Borovik, Irena (ur.), *Religions, Churches and Religiosity in Post-Communist Europe* (Krakow, 2006), str. 22–36.
- Roof, Wade Clark**, *Spiritual Marketplace: Baby Boomers and the Remaking of American Religion* (New York, 1999).
- Smrke, Marjan in Uhan, Samo**, "Na vrhu gričev – toda ob vznožju socialne piramide", v: Toš, Niko (ur.), *Podobe o cerkvi in religiji (na Slovenskem v 90-ih)* (Ljubljana, 1999).
- Smrke, Marjan**, "Učinki "svete polomije" na zaupanje v cerkev", *Teorija in praksa* 49 (2012), str. 1, str. 9–31.
- Toš, Niko**, "Primerjalna analiza religioznosti: v Sloveniji in državah Srednje in Vzhodne Evrope", *Teorija in praksa* 37, št. 2 (2000), str. 197–228.
- Woodman, Dan**, "The sociology of generations and youth studies", v: Furlong, Andy (ur.), *Routledge Handbook of Youth and Young Adulthood* (London, 2017), str. 20–27.
- Wuthnow, Robert**, *After Heaven: Spirituality in America Since the 1950s* (Berkeley, 1998).

Author: **LAVRIČ Miran**

Ph.D., Associate Professor

University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Sociology

Koroška cesta 160, SI-2000 Maribor, Slovenia

Title: **YOUTH AND RELIGION IN NORTHEASTERN SLOVENIA AFTER 2000**

Subtitle: **Secularization tendencies along with the relative robustness of institutional religiosity**

Studia Historica Slovenica

Časopis za družboslovne in humanistične študije / *Humanities and Social Studies Review*

Maribor, 19 (2019), No. 1, pp. 257–276, 33 notes, 7 diagrams

Category: 1.01 Original scientific paper

Language: Original in Slovene (Abstract in Slovene and English, Summary in English)

Key words: religion, youth, northeast Slovenia, statistical regions, privatization of religion, 2000–2018

Abstract: This article deals with trends in youth religiosity in northeastern Slovenia in comparison to other Slovenian regions. The analyses are based on data gathered through several representative youth surveys in Slovenia: Youth 2000, Slovenian Youth 2013 and Slovenian Youth 2018. A special attention was devoted to the privatization thesis in the field of religion and the related secularization thesis. The latter was confirmed through the finding that the share of religiously unaffiliated youth has, during the period between 2000 and 2018, substantially increased in all regions of the northeastern Slovenia (Mura region, Drava region and Carinthia region), as well as in other Slovenian regions. However, the crucial finding in this paper is that the northeastern regions of Slovenia stand out by disproportionately high levels of institutionalized religiosity and by relative low levels of privatised religiosity.